

การออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนภายใต้บริบทความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา :
การสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย

DROPOUT AMONG COMMUNITY COLLEGE STUDENTS UNDER THE CONTEXT OF
EDUCATIONAL INEQUALITY: A SYNTHESIS OF KNOWLEDGE FOR DEVELOPING POLICY
RECOMMENDATIONS

วชิราภรณ์ สุรณะสกุล

Vachiraporn Surathanaskul

กองมาตรฐานการศึกษาและวิจัย สถาบันวิทยาลัยชุมชน

Division of Education Standards and Research, Institute of Community Colleges

Email: Vachiraporns@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน 2) วิเคราะห์ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม โอกาสทางการศึกษา และระบบสนับสนุนที่สัมพันธ์กับการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน และ 3) พัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการลดการออกกลางคันและส่งเสริมการคงอยู่ในระบบการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ภายใตกรอบแนวคิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและแนวคิดการคงอยู่ในระบบการศึกษาของ Tinto แหล่งข้อมูลประกอบด้วยเอกสาร งานวิจัย บทความวิชาการ รายงานเชิงนโยบาย และรายงานของหน่วยงานทางการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่สืบค้นจากฐานข้อมูลวิชาการและแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ Scopus, ERIC, Google Scholar, TCI และฐานข้อมูลของหน่วยงานทางการศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2564–2569 ซึ่งผ่านเกณฑ์การคัดเลือก จำนวน 33 ฉบับ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและการสังเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า (1) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนสามารถจำแนกได้ 4 มิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและครอบครัว ด้านโอกาสทางการศึกษา และด้านระบบสนับสนุนของสถาบันการศึกษา (2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่สัมพันธ์กับการออกกลางคันมากที่สุด โดยเฉพาะรายได้ครัวเรือนไม่เพียงพอ ภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษา และการทำงานระหว่างเรียน ขณะที่ปัจจัยด้านสังคม โอกาสทางการศึกษา และระบบสนับสนุนของสถาบันการศึกษามีความเชื่อมโยงกับการคงอยู่ในระบบการศึกษาของผู้เรียน และ (3) ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สำคัญ ได้แก่ การสนับสนุนด้านเศรษฐกิจแก่ผู้เรียนกลุ่มเปราะบาง การพัฒนาระบบติดตามนักศึกษากลุ่มเสี่ยง การจัดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษาแบบองค์รวม และการลดความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ องค์ความรู้จาก การวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนานโยบาย มาตรการช่วยเหลือนักศึกษา และการวางแผนลดการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน

คำสำคัญ: ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา , การออกกลางคัน , นักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

*Received May 6; Revised May 22, 2026; Accepted May 30, 2026

Abstract

This research article aimed to (1) synthesize knowledge regarding educational inequality affecting student dropout among community college students, (2) analyze economic, social, educational opportunity, and institutional support factors associated with student dropout in community colleges, and (3) develop policy recommendations for reducing dropout and promoting student retention in the educational system among community college students. This study employed a qualitative research approach using documentary research under the framework of educational inequality and Tinto's student retention theory. Data sources consisted of documents, research studies, academic articles, policy reports, and reports from educational agencies in both domestic and international contexts. The documents were retrieved from academic databases and relevant online sources, including Scopus, ERIC, Google Scholar, TCI, and educational agency databases, covering the period from 2021 to 2026. A total of 33 documents met the selection criteria. The research instrument was a document analysis form. Data were analyzed using content analysis and descriptive synthesis. The findings revealed that: (1) educational inequality affecting student dropout among community college students could be categorized into four dimensions: economic factors, social and family factors, educational opportunity factors, and institutional support factors; (2) economic factors were the most significant contributors to student dropout, particularly insufficient household income, educational expenses, and working while studying, whereas social factors, educational opportunities, and institutional support systems were closely associated with student retention in the educational system; and (3) key policy recommendations included financial support for vulnerable students, the development of early warning systems for at-risk students, flexible learning management, comprehensive student support systems, and the reduction of spatial inequality in education. The knowledge generated from this study can be utilized as a foundation for policy development, student support measures, and planning to reduce student dropout among community college students in ways that are appropriate and consistent with learners' contexts.

Keywords: Educational inequality , Student dropout , Community college students

บทนำ

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อโอกาสในการเข้าถึงและการคงอยู่ในระบบการศึกษาของผู้เรียนทั่วโลก โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา ผู้เรียนจากครอบครัวรายได้น้อย พื้นที่ห่างไกล และกลุ่มเปราะบางทางสังคม มักมีความเสี่ยงต่อการออกกลางคันสูงกว่ากลุ่มผู้เรียนทั่วไป (OECD, 2023; Helland et al., 2025) ขณะที่ OECD (2025) และ Phyo and Ilie (2025) ชี้ว่า ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ พื้นที่ และโอกาสในการเข้าถึงอุดมศึกษา ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความสำเร็จทางการศึกษา โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ Barragán and Guzman Rincon (2025) ยังพบว่า ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลและการเข้าถึงเทคโนโลยีทางการศึกษาสัมพันธ์กับการออกกลางคันในระดับอุดมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

ทั้งนี้ Tinto (2004) อธิบายว่า การคงอยู่ในระบบการศึกษาของนักศึกษาขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนด้านวิชาการ สังคม และความผูกพันต่อสถาบัน ซึ่งสะท้อนว่า ปัญหาการออกกลางคันมีความเชื่อมโยงกับโครงสร้าง ความเหลื่อมล้ำทางสังคมและการศึกษาอย่างซับซ้อน

สำหรับประเทศไทย ปัญหาการออกกลางคันยังคงเป็นประเด็นสำคัญเชิงนโยบายด้านการศึกษา โดย Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education (2025) ระบุว่า การแก้ไขปัญหาเด็ก และเยาวชนนอกระบบการศึกษาจำเป็นต้องมีระบบติดตามและช่วยเหลือนักศึกษากลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง ขณะทำงานวิจัยหลายชิ้นพบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ภาระครอบครัว การทำงานระหว่างเรียน ความพร้อมทาง วิชาการ และความผูกพันต่อสถาบัน เป็นปัจจัยสำคัญที่สัมพันธ์กับการออกกลางคันของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาไทย (Boonyim et al., 2023; Scott and Asavisanu, 2023) นอกจากนี้ Ongate et al. (2025) และ Punsuwan and Phetkaew (2021) ยังเสนอว่า การใช้ระบบติดตามนักศึกษากลุ่มเสี่ยงและการ วิเคราะห์ข้อมูลสามารถช่วยพยากรณ์และลดความเสี่ยงของการออกกลางคันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะท้อนให้ เห็นว่า การป้องกันการออกกลางคันจำเป็นต้องอาศัยทั้งมาตรการเชิงนโยบาย ระบบสนับสนุนของสถาบัน และการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเหมาะสมและทันทั่วถึง

วิทยาลัยชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสร้างโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนในพื้นที่ชนบท พื้นที่ ชายแดน และกลุ่มผู้เรียนที่มีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่มีภาระชีวิตและข้อจำกัดด้าน รายได้ที่ส่งผลต่อการคงอยู่ในระบบการศึกษา (Surathanaskul and Mitatang, 2025) ข้อมูลการจัดการศึกษา ระดับอนุปริญาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 พบว่า มีผู้สำเร็จการศึกษาเพียงร้อยละ 55 ของผู้เข้าเรียนทั้งหมด ขณะที่ ข้อมูลจากวิทยาลัยชุมชน 20 แห่ง ระบุว่า สาเหตุสำคัญของการออกกลางคัน ได้แก่ ภาระครอบครัว ปัญหา ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา และข้อจำกัดด้านเวลา (Institute of Community Colleges, n.d.) สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนมีความเชื่อมโยงกับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งปัจจัยเชิงโครงสร้างมากกว่าปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเพียงอย่างเดียว

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งศึกษาปัจจัยเชิงปัจเจกหรือ บริบทเฉพาะพื้นที่ ขณะที่การสังเคราะห์องค์ความรู้ภายใต้กรอบ “ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา” ในบริบท ของวิทยาลัยชุมชนไทยยังมีอยู่อย่างจำกัด และยังขาดข้อเสนอเชิงนโยบายที่เชื่อมโยงปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม โอกาสทางการศึกษา และระบบสนับสนุนของสถาบันการศึกษาอย่างเป็นระบบ ดังนั้น บทความวิจัยนี้จึงมุ่ง สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษา วิทยาลัยชุมชน เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและส่งเสริมการคงอยู่ ในระบบการศึกษาของผู้เรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของ นักศึกษาวิทยาลัยชุมชน
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม โอกาสทางการศึกษา และระบบสนับสนุนที่สัมพันธ์กับ การออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน
3. เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการลดการออกกลางคันและส่งเสริมการคงอยู่ในระบบการศึกษา ของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและการคงอยู่ในระบบการศึกษา

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อโอกาสในการเข้าถึง การคงอยู่ในระบบการศึกษา และความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เรียน โดยเฉพาะผู้เรียนจากครอบครัวรายได้น้อย พื้นที่ชนบท และกลุ่มเปราะบางทางสังคม ซึ่งมักเผชิญข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา (OECD, 2023; Physo and Ilie, 2025) ขณะที่ Helland et al. (2025) และ Barragán and Guzman Rincon (2025) ชี้ว่า ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและดิจิทัลมีความสัมพันธ์กับการออกกลางคันในระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้ Tinto (2004) อธิบายว่า การคงอยู่ในระบบการศึกษาของผู้เรียนขึ้นอยู่กับกระบวนการด้านวิชาการ สังคม และความผูกพันต่อสถาบัน สะท้อนให้เห็นว่า การออกกลางคันไม่ได้เกิดจากปัจจัยส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่เกี่ยวข้องกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และระบบสนับสนุนทางการศึกษาอย่างซับซ้อน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

จากการทบทวนงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาประกอบด้วย 4 มิติสำคัญ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและครอบครัว ด้านโอกาสทางการศึกษา และด้านสถาบันการศึกษา โดยปัจจัยด้านรายได้ครัวเรือน ภาระค่าใช้จ่าย การทำงานระหว่างเรียน และการสนับสนุนจากครอบครัว มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงต่อการออกกลางคันอย่างชัดเจน (Nurmalitasari et al., 2023; Poosanga and Srungboonmee, 2025) ขณะที่ Scott and Asavisanu (2023) และ Teerasantikul and Laeheem (2022) เสนอว่า ความพร้อมทางวิชาการ สภาพแวดล้อมทางสังคม และความผูกพันต่อสถาบัน เป็นปัจจัยสำคัญต่อการคงอยู่ในระบบการศึกษาของผู้เรียน สอดคล้องกับ Boonyim et al. (2023) ที่พบว่า นักศึกษาวิทยาลัยชุมชนส่วนใหญ่เผชิญปัญหาด้านเศรษฐกิจ ภาระครอบครัว และข้อจำกัดด้านเวลา ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อมโยงระหว่างการออกกลางคันกับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างชัดเจน

3. แนวทางและข้อเสนอเชิงนโยบายในการลดการออกกลางคัน

งานวิจัยหลายฉบับเสนอว่า การลดการออกกลางคันจำเป็นต้องอาศัยมาตรการสนับสนุนผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ทั้งในระดับสถาบันและระดับนโยบาย โดยมาตรการสำคัญ ได้แก่ ระบบพี่เลี้ยง การให้คำปรึกษา การสนับสนุนทุนการศึกษา และการติดตามนักศึกษากลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยลดการออกกลางคันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Ibsen and Rosholm, 2024) ขณะที่ Chang et al. (2025) เสนอการพัฒนา ระบบ Early Warning System เพื่อเฝ้าระวังนักศึกษาในกลุ่มเสี่ยงโดยใช้ข้อมูลผลการเรียนและข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนร่วมกัน นอกจากนี้ J-PAL (2020) และ Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education (2025) ยังชี้ว่า การสนับสนุนผู้เรียนแบบองค์รวมทั้งด้านการเงิน การแนะแนว และการช่วยเหลือด้านจิตสังคม มีส่วนสำคัญต่อการลดการออกกลางคันของผู้เรียน ขณะเดียวกัน Ongate et al. (2025), Rabelo and Zárate (2025) และ Sihare (2024) เสนอว่า การใช้ปัญญาประดิษฐ์และการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถช่วยคาดการณ์นักศึกษาในกลุ่มเสี่ยงและสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะท้อนให้เห็นว่าการลดการออกกลางคันจำเป็นต้องบูรณาการระบบสนับสนุนผู้เรียน มาตรการทางสังคม และเทคโนโลยีสารสนเทศเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

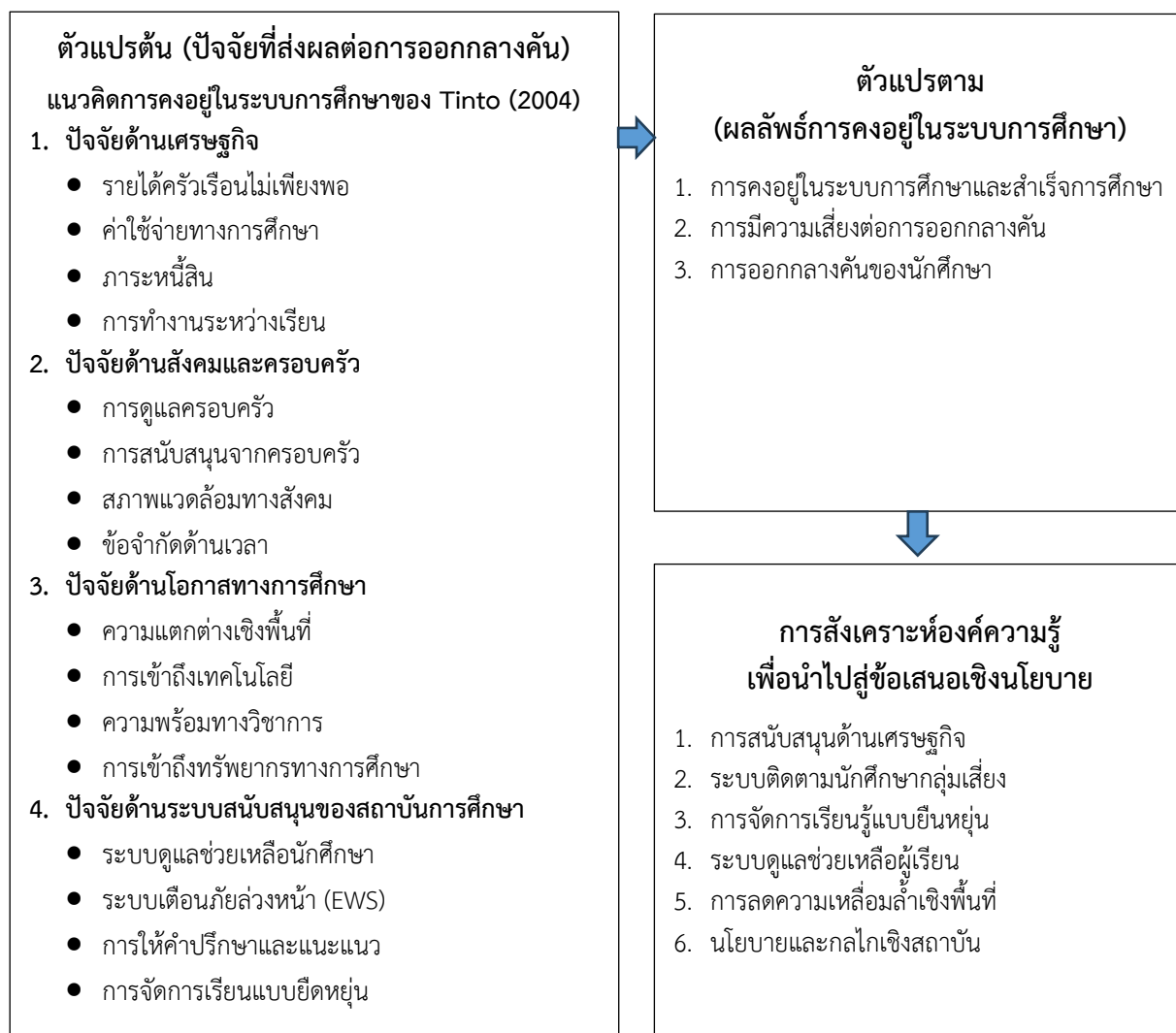
4. สรุปองค์ความรู้และช่องว่างความรู้จากการทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การออกกลางคันของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาเกิดจากหลายปัจจัย ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ครอบครัว โอกาสทางการศึกษา และระบบสนับสนุนของสถาบันการศึกษา โดยแนวคิดของ Tinto (2004) อธิบายว่า การคงอยู่ในระบบการศึกษาของผู้เรียนขึ้นอยู่กับความผูกพันต่อสถาบันและการบูรณาการด้านวิชาการและสังคม ขณะที่งานวิจัยร่วมสมัยชี้ว่า ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากร

ทางการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผลออกกลางคันของนักศึกษา (Helland et al., 2025; Phyo and Ilie, 2025; Barragán and Guzman Rincon, 2025) นอกจากนี้ งานวิจัยในประเทศไทยยังพบว่า ปัจจัยด้านการเงิน ภาระครอบครัว การทำงานระหว่างเรียน และระบบสนับสนุนผู้เรียน มีความสัมพันธ์กับการออกกลางคันอย่างชัดเจน (Scott and Asavisanu, 2023; Boonyim et al., 2023; Teerasantikul and Laeheem, 2022) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งศึกษาสถาบันอุดมศึกษาทั่วไป และยังขาดการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่เชื่อมโยงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษากับการออกกลางคันในบริบทของวิทยาลัยชุมชนไทยอย่างเป็นระบบ จึงเป็นช่องว่างสำคัญที่การศึกษาครั้งนี้มุ่งเติมเต็มเพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายที่เหมาะสมกับบริบทของวิทยาลัยชุมชนไทย

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้พัฒนากรอบแนวคิดจากแนวคิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา แนวคิดการคงอยู่ในระบบการศึกษาของ Tinto (2004) และการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน 4 มิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและครอบครัว ด้านโอกาสทางการศึกษา และด้านระบบสนับสนุนของสถาบันการศึกษา ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: พัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัยจากแนวคิดการคงอยู่ในระบบการศึกษาของ Tinto (2004) และการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงเอกสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งต่อการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน และพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายที่เหมาะสมกับบริบทของวิทยาลัยชุมชนไทย โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วยบทความวิจัย บทความวิชาการ รายงานเชิงนโยบาย รายงานของหน่วยงานทางการศึกษา และเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การออกกลางคันของนักศึกษา การคงอยู่ในระบบการศึกษา และระบบสนับสนุนผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2564–2569

ผู้วิจัยสืบค้นเอกสารจากฐานข้อมูลและแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ Scopus, ERIC, Google Scholar, TCI, ThaiJO, OECD, UNESCO, ERIC และฐานข้อมูลของหน่วยงานทางการศึกษา โดยใช้คำค้นสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เช่น “student dropout”, “higher education dropout”, “community college dropout”, “student retention”, “educational inequality”, “at-risk students”, “early warning system”, “การออกกลางคัน”, “ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา”, “การคงอยู่ในระบบการศึกษา” และ “นักศึกษาวิทยาลัยชุมชน”

เกณฑ์การคัดเข้า ได้แก่ (1) เป็นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคัน ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การคงอยู่ในระบบการศึกษา หรือระบบสนับสนุนผู้เรียน (2) เป็นเอกสารที่เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2564–2569 ยกเว้นเอกสารทฤษฎีหรือวิธีวิทยาที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดสำคัญ (3) เป็นเอกสารจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ และ (4) มีเนื้อหาที่สามารถนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้

เกณฑ์การคัดออก ได้แก่ (1) เอกสารที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นการวิจัย (2) เอกสารที่มีข้อมูลซ้ำซ้อนกับแหล่งอื่น (3) เอกสารที่ไม่สามารถเข้าถึงเนื้อหาฉบับเต็ม และ (4) เอกสารที่ไม่มีความชัดเจนด้านแหล่งที่มา ผู้แต่ง หรือปีที่เผยแพร่ หลังจากการคัดกรองและตรวจสอบความซ้ำซ้อน ได้เอกสารที่ใช้ในการสังเคราะห์จำนวน 33 ฉบับ ประกอบด้วยบทความวิจัย บทความวิชาการ รายงานเชิงนโยบาย และรายงานของหน่วยงานทางการศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยครอบคลุมประเด็นสำคัญ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของเอกสาร วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการศึกษา กลุ่มเป้าหมาย หรือบริบทการศึกษา ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการออกกลางคัน มิติของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ระบบสนับสนุนผู้เรียน และข้อเสนอเชิงนโยบาย ทั้งนี้ แบบวิเคราะห์เอกสารผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน และมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80–1.00 จึงถือว่ามีความเหมาะสมสำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) สืบค้นเอกสารจากฐานข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่กำหนด โดยใช้คำค้นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (2) คัดกรองเอกสารเบื้องต้นจากชื่อเรื่อง บทคัดย่อ คำสำคัญ และความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย (3) ตรวจสอบเนื้อหาฉบับเต็มเพื่อพิจารณาความสอดคล้องกับเกณฑ์คัดเข้าและคัดออก รวมทั้งตรวจสอบความซ้ำซ้อนของเอกสาร และ (4) จัดหมวดหมู่เอกสารตามประเภทของเอกสาร แหล่งที่มา ปีที่เผยแพร่ และประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและการสังเคราะห์เชิงพรรณนา โดยดำเนินการอ่านเอกสารอย่างเป็นระบบ กำหนดรหัสข้อมูล จัดกลุ่มประเด็น และสังเคราะห์องค์ความรู้ตามกรอบการวิจัย ประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคมและครอบครัว ปัจจัยด้านโอกาสทางการศึกษา และปัจจัยด้านระบบสนับสนุนของสถาบันการศึกษา

จากนั้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนภายใต้กรอบความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายที่เหมาะสมกับบริบทของวิทยาลัยชุมชนไทย การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่งตามแนวคิดของ Denzin (1978) เพื่อให้ผลการวิจัยมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการและเชิงนโยบายได้อย่างเหมาะสม

ผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยจำนวน 33 ฉบับ พบว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนสามารถจำแนกได้ 4 มิติหลัก ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและครอบครัว ด้านโอกาสทางการศึกษา และด้านระบบสนับสนุนของสถาบันการศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

มิติขององค์ความรู้	ประเด็นสำคัญที่ค้นพบ	จำนวนเอกสารที่สนับสนุน	แหล่งอ้างอิง
ด้านเศรษฐกิจ	รายได้ครัวเรือนไม่เพียงพอ ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ภาระหนี้สิน และการทำงานระหว่างเรียน ส่งผลต่อความสามารถในการคงอยู่ในระบบการศึกษา	7 ฉบับ	Nurmalitasari et al. (2023); Scott and Asavisanu (2023); Boonyim et al. (2023); Kocsis and Molnár (2025); Suwan et al. (2026); Tentsho et al. (2019); OECD (2023)
ด้านสังคมและครอบครัว	ภาระดูแลครอบครัว การขาดแรงสนับสนุนจากครอบครัว สภาพแวดล้อมทางสังคม และแรงกดดันทางชีวิต มีผลต่อการตัดสินใจออกกลางคัน	6 ฉบับ	Poosanga and Srungboonmee (2025); Teerasantikul and Laeheem (2022); Punsuwan and Phetkaew (2021); Wainipitapong and Chiddaycha (2022); Looor Vincas (2025); Helland et al. (2025)
ด้านโอกาสทางการศึกษา	ความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ การเข้าถึงเทคโนโลยี ความพร้อมทางวิชาการ และความแตกต่างด้านทรัพยากรทางการศึกษา ส่งผลต่อโอกาสในการเรียนรู้	6 ฉบับ	Phyo and Ilie (2025); Barragán and Guzman Rincon (2025); OECD (2025); Alrouh et al. (2025); Global Education Monitoring Report Team (2024); Quincho Apumayta et al. (2024)
ด้านระบบสนับสนุนของสถาบันการศึกษา	ระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษา ระบบให้คำปรึกษา ระบบเตือนภัยล่วงหน้า การจัดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น และการใช้ฐานข้อมูล	8 ฉบับ	Chang et al. (2025); Ibsen and Rosholm (2024); Ongate et al. (2025); Rabelo and Zárate (2025); Sihare (2024); J-PAL (2020); Office of the Permanent

มิติขององค์ความรู้	ประเด็นสำคัญที่ค้นพบ	จำนวนเอกสารที่สนับสนุน	แหล่งอ้างอิง
	ผู้เรียน ช่วยลดความเสี่ยงต่อการออกกลางคัน		Secretary, Ministry of Education (2025); Tinto (2004)

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านระบบสนับสนุนของสถาบันการศึกษาเป็นประเด็นที่ปรากฏในเอกสารมากที่สุด จำนวน 8 ฉบับ รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ จำนวน 7 ฉบับ ขณะที่ปัจจัยด้านสังคมและครอบครัว และด้านโอกาสทางการศึกษา ปรากฏด้านละ 6 ฉบับ โดยปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เช่น รายได้ครัวเรือน ไม่เพียงพอ ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา และการทำงานระหว่างเรียน เป็นประเด็นที่ถูกกล่าวถึงซ้ำมากที่สุดในงานวิจัยหลายฉบับ สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนมิได้เกิดจากปัจจัยส่วนบุคคลเพียงด้านเดียว แต่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจ สังคม โอกาสทางการศึกษา และระบบสนับสนุนของสถาบันการศึกษาอย่างเป็นระบบ

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม โอกาสทางการศึกษา และระบบสนับสนุนที่สัมพันธ์กับการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนมีลักษณะเชื่อมโยงกันหลายมิติ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม โอกาสทางการศึกษา และระบบสนับสนุนที่สัมพันธ์กับการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ปัจจัย	ลักษณะความสัมพันธ์กับการออกกลางคัน	จำนวนเอกสารที่สนับสนุน	แหล่งอ้างอิง
ด้านเศรษฐกิจ	รายได้ครัวเรือนไม่เพียงพอ ภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ภาระหนี้สิน และการทำงานระหว่างเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความเสี่ยงต่อการออกกลางคันสูงขึ้น	7 ฉบับ	Scott and Asavisanu (2023); Boonyim et al. (2023); Nurmalitasari et al. (2023); Kocsis and Molnár (2025); Suwan et al. (2026); OECD (2023); Tentsho et al. (2019)
ด้านสังคมและครอบครัว	ภาระดูแลครอบครัว การขาดแรงสนับสนุนจากครอบครัว และข้อจำกัดด้านเวลา มีผลต่อการตัดสินใจคงอยู่ในระบบการศึกษา	6 ฉบับ	Poosanga and Srungboonmee (2025); Teerasantikul and Laeheem (2022); Punsuwan and Phetkaew (2021); Wainipitapong and Chiddaycha (2022); Helland et al. (2025); Loor Vincés (2025)
ด้านโอกาสทางการศึกษา	ความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ การเข้าถึงเทคโนโลยี และความพร้อมทางวิชาการ ส่งผลต่อโอกาสในการเรียนรู้และการปรับตัวของผู้เรียน	6 ฉบับ	Phyo and Ilie (2025); Barragán and Guzman Rincon (2025); OECD (2025); Global Education Monitoring Report Team (2024); Alrouh et al. (2025); Quincho Apumayta et al. (2024)
ด้านระบบสนับสนุนของสถาบันการศึกษา	ระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษา ระบบเตือนภัยล่วงหน้า และการจัดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น ช่วยลดความเสี่ยงต่อการออกกลางคัน	8 ฉบับ	Chang et al. (2025); Ibsen and Rosholm (2024); Ongate et al. (2025); Rabelo and Zárate (2025); Sihare (2024); J-PAL (2020); Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education (2025); Tinto (2004)

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยด้านระบบสนับสนุนของสถาบันการศึกษาเป็นปัจจัยที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุด โดยมีเอกสารสนับสนุนจำนวน 8 ฉบับ สะท้อนให้เห็นว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษา ระบบเตือนภัยล่วงหน้า และการจัดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น มีบทบาทสำคัญในการลดความเสี่ยงต่อการออกกลางคันและส่งเสริมการคงอยู่ในระบบการศึกษาของผู้เรียน รองลงมา คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมีเอกสารสนับสนุนจำนวน 7 ฉบับ โดยเฉพาะปัญหารายได้ครัวเรือนไม่เพียงพอ ภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษา และการทำงานระหว่างเรียนที่ส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการเรียนของผู้ศึกษา ส่วนปัจจัยด้านสังคมและครอบครัว และปัจจัยด้านโอกาสทางการศึกษา มีเอกสารสนับสนุนด้านละ 6 ฉบับเท่ากัน ซึ่งสะท้อนว่า ภาระครอบครัว ความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ และข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา ล้วนมีผลต่อโอกาสในการคงอยู่ในระบบการศึกษาของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ ผลการสังเคราะห์แสดงให้เห็นว่า การออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนเป็นผลจากปัจจัยหลายมิติที่เชื่อมโยงกันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม โอกาสทางการศึกษา และระบบสนับสนุนของสถาบันการศึกษา จึงจำเป็นต้องดำเนินมาตรการช่วยเหลือผู้เรียนอย่างบูรณา

3. ผลการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการลดการออกกลางคันและส่งเสริมการคงอยู่ในระบบการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้จากเอกสารจำนวน 33 ฉบับ และการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับลดการออกกลางคันและส่งเสริมการคงอยู่ในระบบการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน โดยบูรณาการข้อค้นพบจากงานวิจัยและเอกสารเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้อง ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อเสนอเชิงนโยบายในการลดการออกกลางคันและส่งเสริมการคงอยู่ในระบบการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ประเด็นเชิงนโยบาย	แนวทางดำเนินการ	เป้าหมายสำคัญ	จำนวนเอกสารที่สนับสนุน	แหล่งอ้างอิง
การสนับสนุนด้านเศรษฐกิจสำหรับผู้เรียนกลุ่มเปราะบาง	จัดทุนการศึกษา กองทุนช่วยเหลือผู้เรียน และสนับสนุนค่าใช้จ่ายทางการศึกษา	ลดภาระทางเศรษฐกิจและเพิ่มโอกาสในการคงอยู่ในระบบการศึกษา	3 ฉบับ	OECD (2023); J-PAL (2020); Scott and Asavisanu (2023)
การพัฒนาระบบติดตามและเฝ้าระวังนักศึกษากลุ่มเสี่ยง	พัฒนาระบบ Early Warning System และฐานข้อมูลสารสนเทศนักศึกษา	ลดความเสี่ยงต่อการออกกลางคันและช่วยเหลือผู้เรียนได้อย่างทันท่วงที	3 ฉบับ	Chang et al. (2025); Ongate et al. (2025); Sihare (2024)
การจัดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น	ส่งเสริมการเรียนออนไลน์ การเรียนแบบผสมผสาน และการจัดทำตารางเรียนที่เหมาะสมกับบริบทผู้เรียน	เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงและคงอยู่ในระบบการศึกษาของผู้เรียน	3 ฉบับ	Barragán and Guzman Rincon (2025); Rabelo and Zárate (2025); OECD (2025)
การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษาแบบองค์รวม	บูรณาการความร่วมมือระหว่างสถาบัน ครอบครัวยุ ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ	ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการคงอยู่ในระบบการศึกษาของผู้เรียนอย่างยั่งยืน	3 ฉบับ	Ibsen and Rosholm (2024); Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education (2025); Tinto (2004)

ประเด็นเชิงนโยบาย	แนวทางดำเนินการ	เป้าหมายสำคัญ	จำนวนเอกสาร ที่สนับสนุน	แหล่งอ้างอิง
การลดความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่และโอกาสทางการศึกษา	สนับสนุนเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต และทรัพยากรทางการศึกษาในพื้นที่ห่างไกล	ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและเพิ่มความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา	3 ฉบับ	Phyo and Ilie (2025); Global Education Monitoring Report Team (2024); Alrouh et al. (2025)

จากตารางที่ 3 พบว่า ข้อเสนอเชิงนโยบายในการลดการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาระบบสนับสนุนผู้เรียนอย่างบูรณาการ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การจัดการเรียนรู้ และการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง โดยข้อเสนอเชิงนโยบายที่ปรากฏอย่างต่อเนื่องในเอกสารที่ศึกษา ได้แก่ การสนับสนุนด้านเศรษฐกิจสำหรับผู้เรียนกลุ่มเปราะบาง การพัฒนาระบบติดตามและเฝ้าระวังนักศึกษา กลุ่มเสี่ยง การจัดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น และการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษาแบบองค์รวม ซึ่งแต่ละประเด็นมีเอกสารสนับสนุนจำนวน 3 ฉบับ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของมาตรการเชิงระบบในการลดความเสี่ยงต่อการออกกลางคันและส่งเสริมการคงอยู่ในระบบการศึกษาของผู้เรียน นอกจากนี้ การลดความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่และการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา ยังเป็นอีกประเด็นสำคัญที่ได้รับการเสนออย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการสนับสนุนเทคโนโลยีและทรัพยากรทางการศึกษาในพื้นที่ห่างไกล ทั้งนี้ ผลการสังเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การลดการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและยั่งยืนสำหรับผู้เรียนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้เรียนกลุ่มเปราะบางทางสังคมและเศรษฐกิจ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งต่อการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งต่อการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน โดยสามารถจำแนกได้ 4 มิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและครอบครัว ด้านโอกาสทางการศึกษา และด้านระบบสนับสนุนของสถาบันการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Tinto (2004) ที่อธิบายว่า การคงอยู่ในระบบการศึกษาของผู้เรียนขึ้นอยู่กับกระบวนการด้านวิชาการ ด้านสังคม และความผูกพันต่อสถาบันการศึกษา รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ OECD (2023; 2025) ที่ชี้ให้เห็นว่า ความแตกต่างด้านเศรษฐกิจ สังคม และโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จทางการศึกษาและการคงอยู่ในระบบการศึกษาของผู้เรียน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานของ Helland et al. (2025), Phyo and Ilie (2025) และ Barragán and Guzman Rincon (2025) ที่พบว่า ผู้เรียนจากครอบครัวรายได้น้อย พื้นที่ชนบท หรือกลุ่มเปราะบางทางสังคม มีแนวโน้มออกกลางคันสูงกว่ากลุ่มอื่น โดยเฉพาะเมื่อมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและเทคโนโลยีทางการศึกษา ขณะเดียวกัน Cassidy (2025) รายงานว่า นักศึกษาที่เป็นคนแรกของครอบครัวในการเข้าศึกษาระดับอุดมศึกษา (First-in-family Students) มักเผชิญข้อจำกัดด้านทุนทางสังคมและโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการหลุดออกจากระบบการศึกษา หากไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้เรียนในวิทยาลัยชุมชนส่วนใหญ่ต้องรับภาระด้านเศรษฐกิจ การทำงาน และการดูแลครอบครัวควบคู่กับการศึกษา จึงส่งผลต่อเวลาเรียนและความสามารถในการคงอยู่ในระบบการศึกษา สอดคล้องกับงานของ Boonyim et al. (2023) ที่พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ภาระครอบครัว

และข้อจำกัดด้านเวลา เป็นสาเหตุสำคัญของการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาการออกกลางคันมิได้เกิดจากปัจจัยส่วนบุคคลเพียงด้านเดียว แต่เป็นผลจากความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างด้านเศรษฐกิจ สังคม และโอกาสทางการศึกษา ดังนั้น การลดการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนจึงควรดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาระบบสนับสนุนผู้เรียนและการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม

2. การวิเคราะห์ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม โอกาสทางการศึกษา และระบบสนับสนุนที่สัมพันธ์กับการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนอย่างเด่นชัดที่สุด โดยเฉพาะรายได้ครัวเรือนไม่เพียงพอ ภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ภาระหนี้สิน และการทำงานระหว่างเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Scott and Asavisanu (2023), Nurmalitasari et al. (2023), Kocsis and Molnár (2025) และ Suwan et al. (2026) ที่พบว่า ปัจจัยด้านการเงินส่งผลต่อการคงอยู่ในระบบการศึกษาของนักศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้เรียนในวิทยาลัยชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้เรียนจากครอบครัวรายได้น้อยหรือผู้เรียนวัยทำงานที่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของตนเองและครอบครัว จึงเกิดข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากรสำหรับการศึกษา สอดคล้องกับงานของ Tentsho et al. (2019) ที่อธิบายว่า ข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจมีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจออกกลางคันของนักศึกษา นอกจากนี้ ยังพบว่า ปัจจัยด้านสังคมและครอบครัว เช่น ภาระดูแลครอบครัว การขาดแรงสนับสนุน และข้อจำกัดด้านเวลา มีความสัมพันธ์ต่อการคงอยู่ในระบบการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Poosanga and Srungboonmee (2025), Teerasantikul and Laeheem (2022) และ Punsuwan and Phetkaew (2021) ขณะเดียวกัน ความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะการเข้าถึงเทคโนโลยี ความพร้อมทางวิชาการ และทรัพยากรทางการศึกษา ก็ส่งผลต่อการเรียนรู้และการปรับตัวของผู้เรียน สอดคล้องกับงานของ Barragán and Guzman Rincon (2025), OECD (2025) และ Global Education Monitoring Report Team (2024) ที่ชี้ให้เห็นว่า ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรและเทคโนโลยีมีผลต่อโอกาสในการคงอยู่ในระบบการศึกษาของผู้เรียน ผู้วิจัยเห็นว่า การแก้ไขปัญหาการออกกลางคันจำเป็นต้องดำเนินการอย่างบูรณาการ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน ดังนั้น สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาระบบสนับสนุนผู้เรียนที่ครอบคลุมและเท่าเทียม เพื่อส่งเสริมการคงอยู่ในระบบการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนอย่างยั่งยืน

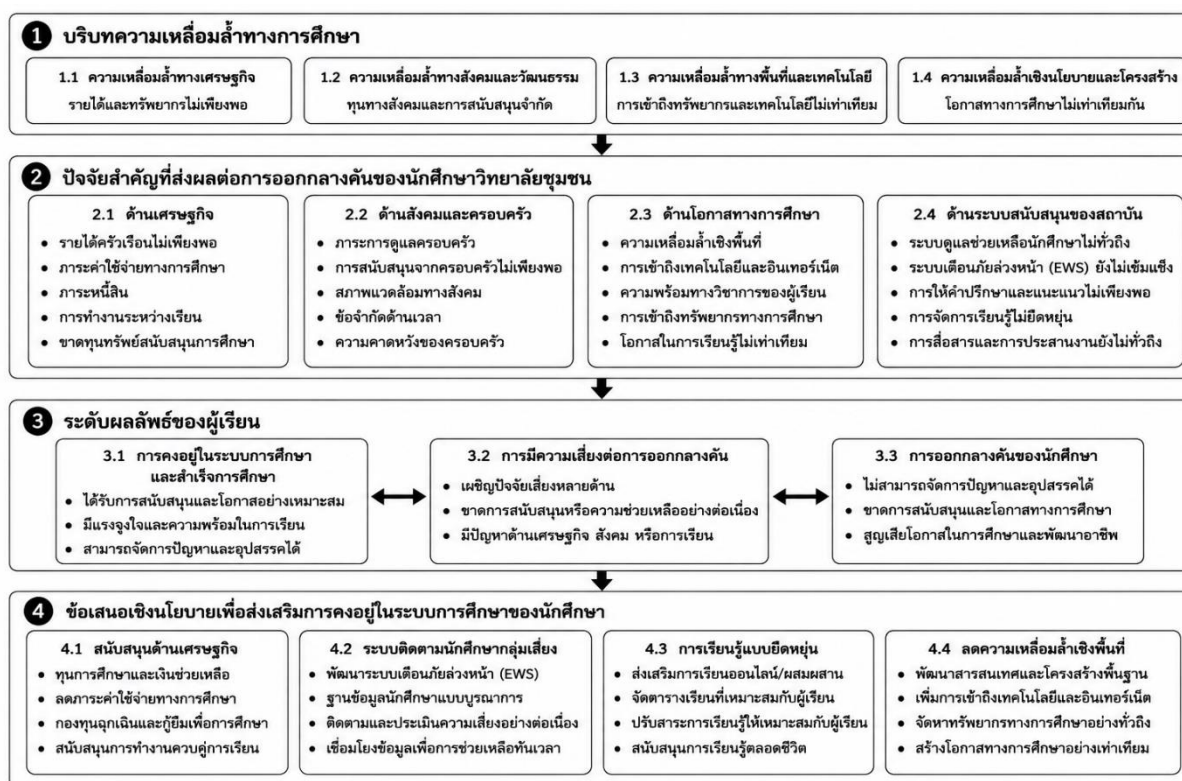
3. การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการลดการออกกลางคันและส่งเสริมการคงอยู่ในระบบการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า การลดการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนจำเป็นต้องดำเนินการอย่างบูรณาการ ทั้งด้านเศรษฐกิจ ระบบสนับสนุนผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ และการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยเฉพาะการสนับสนุนผู้เรียนกลุ่มเปราะบาง การพัฒนาระบบติดตามนักศึกษากลุ่มเสี่ยง และการจัดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Tinto (2004) ที่เสนอว่า สถาบันการศึกษาควรพัฒนาระบบสนับสนุนทางวิชาการและสังคมเพื่อส่งเสริมการคงอยู่ในระบบการศึกษาของผู้เรียน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานของ Ibsen and Rosholm (2024), Chang et al. (2025), Ongate et al. (2025) และ Sihare (2024) ที่เสนอว่า ระบบพี่เลี้ยง การให้คำปรึกษา ระบบ Early Warning System และการใช้เทคโนโลยีวิเคราะห์ข้อมูล สามารถช่วยลดความเสี่ยงต่อการออกกลางคันได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสอดคล้องกับข้อเสนอของ J-PAL (2020) ที่เน้นการสนับสนุนผู้เรียนแบบองค์รวมทั้งด้านการเงิน การแนะแนว และการช่วยเหลือด้านจิตสังคม ขณะเดียวกัน Nigri et al. (2025) และ Ragni et al. (2024) ยังชี้ให้เห็นว่า การใช้

แบบจำลองเชิงสถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูงสามารถช่วยอธิบายรูปแบบและคาดการณ์ความเสี่ยงของการออกกลางคันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้เรียนวิทยาลัยชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้เรียนกลุ่มเปราะบาง ผู้เรียนวัยทำงาน หรือผู้เรียนในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งมักเผชิญข้อจำกัดทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่า การลดการออกกลางคันจึงควรดำเนินการในลักษณะเชิงระบบ โดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ครอบครัวยุ ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนผู้เรียนที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน และสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและยั่งยืน

สรุปองค์ความรู้

จากการศึกษาเรื่อง การออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนภายใต้บริบทความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา: การสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้จากเอกสารงานวิจัย และบทความวิชาการ เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษากับการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน และนำไปสู่การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมการคงอยู่ในระบบการศึกษาของผู้เรียน ดังแสดงในภาพสรุปองค์ความรู้ต่อไปนี้

ภาพที่ 2 การออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนภายใต้บริบทความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา:
 การสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย

ที่มา: พัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัยจากการสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัย และเอกสารเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ OECD (2023, 2025), Tinto (2004), Scott and Asavisanu (2023), Boonyim et al. (2023), Chang et al. (2025), Ongate et al. (2025), Phyo and Ilie (2025) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนมีความสัมพันธ์กับปัจจัยหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ครอบครัว โอกาสทางการศึกษา และระบบสนับสนุนของสถาบันการศึกษา ดังนั้น วิทยาลัยชุมชนควรพัฒนาระบบติดตามและช่วยเหลือให้นักศึกษากลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะผู้เรียนที่มีข้อจำกัดด้านรายได้ ภาระครอบครัว และการทำงานระหว่างเรียน ควบคู่กับการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทชีวิตของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการคงอยู่ในระบบการศึกษาและลดความเสี่ยงต่อการออกกลางคันอย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

สถาบันวิทยาลัยชุมชนควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายและมาตรการลดการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน โดยสนับสนุนทุนการศึกษาและกองทุนช่วยเหลือผู้เรียนกลุ่มเปราะบาง พัฒนาระบบ Early Warning System และฐานข้อมูลสารสนเทศเพื่อเฝ้าระวังนักศึกษากลุ่มเสี่ยง รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยชุมชน ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน นอกจากนี้ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประกอบการดำเนินโครงการศึกษาสำรวจสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ประจำปี พ.ศ. 2569 เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนาระบบสนับสนุนผู้เรียนและกำหนดมาตรการเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยการออกกลางคันของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนในเชิงพื้นที่หรือรายกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เห็นบริบทและความแตกต่างของปัญหาในแต่ละพื้นที่อย่างชัดเจน รวมทั้งควรมีการวิจัยเชิงปริมาณหรือการวิจัยแบบผสมวิธีเพื่อพัฒนาแบบจำลองการคาดการณ์นักศึกษากลุ่มเสี่ยงต่อการออกกลางคัน นอกจากนี้ ควรศึกษาประสิทธิผลของมาตรการช่วยเหลือผู้เรียนและระบบสนับสนุนของวิทยาลัยชุมชน เพื่อพัฒนาแนวทางลดการออกกลางคันที่เหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริงในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ

References

- Alrouh, H., Emery, T., and Schreijer, A. (2025). *Persistent gaps, partial gains: A population-level study of COVID-19 learning inequalities in the Netherlands*. arXiv. <https://arxiv.org/abs/2509.22136>
- Barragán, S. P., and Guzman Rincon, A. (2025). Digital divide as an explanatory variable for dropout in higher education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 22(60), 1–26. <https://doi.org/10.1186/s41239-025-00550-0>
- Boonyim, K., Srisamut, W., and Yoopuang, B. (2023). *Monitoring the problems of student dropout at Tak Community College, academic year 2022*. Tak Community College.
- Cassidy, C. (2025). *First-in-family uni students should be recognised as disadvantaged or risk being left behind, report says*. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/australia-news/2025/nov/11/first-in-family-uni-students-should-be-recognised-as-disadvantaged-or-risk-being-left-behind-author-of-new-report-says>

- Chang, Y.-H., Chen, F.-C., and Lee, C.-I. (2025). Developing an Early Warning System with Personalized Interventions to Enhance Academic Outcomes for At-Risk Students in Taiwanese Higher Education. *Education Sciences*, 15(10), 1321.
<https://doi.org/10.3390/educsci15101321>
- Denzin, N. K. (1978). *The research act: A theoretical orientation to sociological methods*. Praeger.
- Global Education Monitoring Report Team. (2024). *Global education monitoring report 2024/5: Leadership in education—Lead for learning*. UNESCO. <https://doi.org/10.54676/EFLH5184>
- Helland, H., Strømme, T. B., and Thomsen, J. P. (2025). Social inequality in dropout rates in higher education: Denmark and Norway. *Studies in Higher Education*, 50(12), 2796–2811. <https://doi.org/10.1080/03075079.2024.2431588>
- Ibsen, K., and Rosholm, M. (2024). *What works? Interventions aimed at reducing student dropout in higher education (IZA Discussion Paper No. 16853)*. Institute of Labor Economics (IZA). <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/295876/1/dp16853.pdf>
- Institute of Community Colleges. (n.d.). *Appendix tables 1–3 on newly enrolled students, graduates, and causes of student dropout in associate degree programs during 2002–2015 (Report No. ICC-15-2025)*. Community College Institute.
- J-PAL. (2020). *Reducing community college dropout through comprehensive support. J-PAL Policy Insights*. <https://www.povertyactionlab.org/policy-insight/reducing-community-college-dropout-through-comprehensive-supports-0>
- Kocsis, Á., and Molnár, G. (2025). Factors influencing academic performance and dropout rates in higher education. *Oxford Review of Education*, 51(3), 414–432.
<https://doi.org/10.1080/03054985.2024.2316616>
- Loor Vines, L. W. (2025). Factors associated with university student dropout: A systematic review. *Salud, Ciencia y Tecnología*, 5, Article 1266.
<https://sct.ageditor.ar/index.php/sct/article/view/1266>
- Nigri, A., Bilancia, M., Cafarelli, B., and Magro, S. (2025). *Modelling Higher Education Dropouts Using Sparse and Interpretable Post-Clustering Logistic Regression*. arXiv.
<https://arxiv.org/abs/2505.07582>
- Nurmalitasari, N., Awang Long, Z., and Mohd Noor, F. (2023). Factors influencing dropout students in higher education. *Education Research International*, 2023, 1–13.
<https://doi.org/10.1155/2023/7704142>
- OECD. (2023). *Education at a Glance 2023: OECD indicators*. OECD Publishing.
https://www.oecd.org/en/publications/education-at-a-glance-2023_e13bef63-en.html

- OECD. (2025). *Higher education in Portugal: Policies for access and success*. OECD Publishing.
https://www.oecd.org/en/publications/higher-education-in-portugal_49b1c7dc-en/full-report/current-inequities-in-higher-education-participation-in-portugal_019a77ef.html
- Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education. (2025). *Report on field monitoring, operational follow-up, and knowledge exchange under the provincial committee support project for developing mechanisms to drive solutions for out-of-school children and youth toward zero out-of-school cases in 2025*. Ministry of Education.
- Ongate, J., Tuntisantisom, K., Veerapan, P., Butploy, N., Khiewwan, K., and Klinart, K. (2025). Predicting Factors Affecting Student Dropout Using Data Mining Techniques: A Case Study of Kamphaeng Phet Rajabhat University. *Journal of Industrial Technology Faculty, Thepsatri Rajabhat University*, 20(1), 29–37.
<https://itechjournal.tru.ac.th/ojs/index.php/tru-i-tech/article/view/239/175>
- Phyo, L. W., and Ilie, S. (2025). Toward 2030: Inequities in higher education access in Southeast Asia. *Social Sciences*, 14(10), 592. <https://doi.org/10.3390/socsci14100592>
- Poosanga, P., and Srungboonmee, T. (2025). Work, family, and dropping out among adolescents in Thailand. In *The Asian Conference on Education and International Development 2025 official conference proceedings* (pp. 911–931).
https://papers.iafor.org/wp-content/uploads/papers/aceid2025/ACEID2025_92199.pdf
- Punsuwan, A., and Phetkaew, T. (2021). Extracting factors of student's drop-out using association rule mining. *Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences*, 8(1), 112–136. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pnuhuso/article/download/244782/169369>
- Quincho Apumayta, R., Carrillo Cayllahua, J., Ccencho Pari, A., Inga Choque, V., Cárdenas Valverde, J. C., and Huamán Ataypoma, D. (2024). University dropout: A systematic review of the main determinant factors (2020–2024). *F1000Research*, 13, 942.
<https://doi.org/10.12688/f1000research.154263.2>
- Rabelo, A. M., and Zárte, L. E. (2025). A model for predicting dropout of higher education students. *Data Science and Management*, 8(1), 72–85.
<https://doi.org/10.1016/j.dsm.2024.11.001>
- Ragni, A., Masci, C., and Paganoni, A. M. (2024). *Analysis of higher education dropouts dynamics through multilevel functional decomposition of recurrent events in counting processes*. arXiv. <https://arxiv.org/abs/2411.13370>
- Scott, T., and Asavisanu, P. (2023). Synthesis and model development of Thai undergraduate dropout risk factors. *Higher Education Studies*, 13(4), 94–111.
<https://doi.org/10.5539/hes.v13n4p94>

- Sihare, S. (2024). Student dropout analysis in higher education and retention by artificial intelligence and machine learning. *SN Computer Science*, 5(2), 202. <https://doi.org/10.1007/s42979-023-02458-w>
- Surathanaskul, V., and Mitatang, K. (2025). The developmental role of community colleges in driving integrated action plans to address the issues in Thailand's southern border provinces. *Journal of Academic Multidisciplinary Education*, 1(1), 1–13. <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jame/article/view/2547>
- Suwan, W., Bodeerat, C., and Dokchan, P. (2026). Factors affecting the dropout of students at Pibulsongkram Rajabhat University. *Panyalikit Journal*, 5(2), 14–30. <https://so15.tci-thaijo.org/index.php/PYJ/article/view/3117/1894>
- Teerasantikul, P., and Laeheem, K. (2022). The Causal Model of Students' Decision to Drop-Out for Undergraduate Students: A Review. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 12(2), 298–309. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phdssj/article/download/249171/175664>
- Tentsho, K., Rhysa, M., and Tongkumchum, P. (2019). Determinants of university dropout: A case of Thailand. *Asian Social Science*, 15(7), 49. <https://doi.org/10.5539/ass.v15n7p49>
- Tinto, V. (2004). *Student retention and graduation: Facing the truth, living with the consequences*. The Pell Institute for the Study of Opportunity in Higher Education. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED519709.pdf>
- Varghese, G., Vora, L., and Bendre, V. (2024). The dropout phenomenon: An overview. *International Journal of Indian Psychology*, 12(3), 2349–3429. <https://doi.org/10.25215/1203.033>
- Wainipitapong, S., and Chiddaycha, M. (2022). Assessment of dropout rates in the preclinical years and contributing factors: A study on one Thai medical school. *BMC Medical Education*, 22, 461. <https://doi.org/10.1186/s12909-022-03527-z>